

dakapo

Personaltidning för
AB Bahco Ventilation
Ansvarig utgivare
Eskil Sjödin
Nr 2 Maj 1974



Konkurrensen är hård men vi har ett gott utgångsläge.



Konkurrensen är hård men vi har ett gott utgångsläge. Resultatet för vårt senaste verksamhetsår blev tillfredsställande. Bokslutet kommenteras på annan plats i denna tidning. Jag ska nöja mig med att konstatera att vi under 1973 haft ett bra kapacitetsutnyttjande samt att alla medarbetare i Bahco Ventilation gjort ett gott jobb och därmed aktivt bidragit till skapandet av det gångna årets resurs. Den har använts till att skapa nya produktionsmöjligheter, och jag tänker då i första hand på vår nya B-verkstad, som förra året blev helt färdig och där produktionen nu är i full gång. Detta leder till att vi kan vidtaga förbättrande omDispositioner i de övriga verkstäderna och bättre kan fördela och balansera vår produktionskapacitet. Resursen från 1973 har också använts till miljöförbättringar på flera områden i samråd med de anställda. Men där återstår naturligtvis en hel del, och jag hoppas att vi ska klara ytterligare en bit under innevarande år. Så har vi investerat i nya produkter, produktionsförbättringar i befintliga anläggningar samt i ytterligare bearbetning av gamla och nya marknader.

Konkurrensen är dock hård och ser ut att hårdna ytterligare. Därför måste fortsatt målmedvetet arbete i förbättrande syfte sättas in på alla fronter. Men vi har ett gott utgångsläge, och jag tror att vi ska kunna både bevara och även på flera områden utöka våra marknadsandelar. Konjunkturen är dock svårbedömd för den närmaste framtiden. Det i dag mest oroväckande är den hastigt ökande inflationen, som drabbat hela den industrialiserade världen. Vi har på kort tid fått en dubbelt så hög inflation som vi varit vana vid. Ska den fortsätta, så krävs en snabb tillvänjning som i och för sig är svår, eller också måste alla krafter koncentreras på att minska inflationstakten, vilket vore det bästa. Snabba prishöjningar ställer till mycken oreda. Dagens prisläge på råvaror har dessutom lett till omfattande spekulation och brist, vilket inger oro.

Just nu är större delen av svensk industri uppe i en högkonjunktur. Praktiskt taget enda undantaget tycks vara den för oss så viktiga byggmarknaden. Den hårda satsning som vi har gjort och har planerat att göra på exporten ställer dock höga krav på att åstadkomma produkter som är väl prisanpassade till den kontinentala konkurrensen. Detta innebär att vi måste öka rationaliseringsgraden inom företaget. Ett annat medel att möta kostnadsstegringarna är att vi alla inom företaget genomsvaras av en sparanda, så att vi får ut mer av de resurser vi redan har. Skärpt planering och bättre utnyttjande av rätt man eller kvinna på rätt plats måste också till.

När det gäller vårt produktsortiment har vi framåt sett anledning att vara optimistiska. De alltmer ökade kraven på förbättrad arbets- och boendemiljö ger våra produkter och system nya möjligheter.

Vi har också i tid kunnat få fram produkter för ett "energinsålare" samhälle, och vi kommer att fortsätta att utveckla denna typ av produkter.

Till sist skulle jag vilja uttrycka den förhoppningen att resten av 1974 skall bli något så när fri från kriser, i varje fall allvarliga sådana. Litet varstans behövs nog tid för andrum.


Gunnar Hybinette

Omslagsbild: Montering av AEA-aggregat.

Separat bilaga på finska.

Så här arbetar vi med dakapo.

Dakapo är en personaltidning, som skall ge allsidig information och dessutom vara ett kommunikationsinstrument för all personal inom Bahco. För att tillgodose allsidigheten har det bildats en redaktionskommitté som består av ansvarig utgivare (Eskil Sjödin), representant från Verkstadsklubben (Jussi Waine), SIF (Gerhard Heinrich) och SALF (Berndt Björkman). Innan arbetet med varje nummer påbörjas träffas kommittén och diskuterar vad det skall innehålla.

Redaktionen, som består av Gunnar Mångsbro, Anders Rongelid, Åke Sundby samt Kari Aarnivaara producerar sedan materialet i form av reportage och intervjuer. Innan Dakapo går i tryck samlas åter hela redaktionskommittén för att läsa och kommentera materialet. I vissa fall påverkar även företagsnämnden innehållet i tidningen. Löntagarnas organisationer är i klar övervikt när det gäller att "styra" innehållet i Dakapo.

Inga frågor som är föremål för förhandlingar och inga partipolitik

Enligt önskemål från företagsnämnden skall inte konkreta lönefrågor eller andra frågor som är föremål för förhandlingar tas upp i Dakapo. För sådana frågor finns andra informationsmöjligheter för berörda parter. Inte heller tas partipolitiska frågor upp. I ett demokratiskt land står det ju alla medborgare fritt att arbeta för sin politiska övertygelse på sin fritid medan ett företag hela tiden måste anpassa sig efter rådande politiska system. Dakapo har aldrig heller tagit upp partipolitiska synpunkter från något parti.

Vad kan man ta upp för frågor då?

Övriga fackliga frågor av typ organisation, kommande möten och arrangemang, kurser och konferenser. Dessutom kan man förklara och informera om tolkningsfrågor när det gäller avtal. Frågor som gäller arbetsmiljö och säkerhet är också välkomna. Det står dess-

utom varje anställd fritt att ta upp vilka frågor som helst (utom förhandlings- och partipolitiska frågor) om de är av allmänt intresse för personalgrupperna.

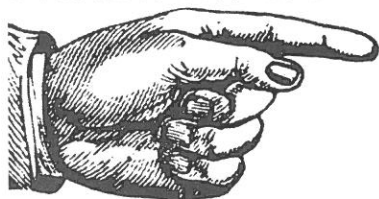
Vi försöker att ge svaren också

Kommunikation bör vara tvåvägig. Därför försöker vi alltid att få någon (berörd eller ansvarig) att besvara eller kommentera inläggen i Dakapo. Eftersom tidningen endast utkommer 5 gånger per år skulle det annars förflyta för lång tid mellan inlägg och svar/kommentarer.

Det är inte svårt att få kontakt med Dakapo

Har du något som du vill framföra eller fråga om så tag kontakt med någon av de tidigare namngivna medlemmarna i redaktionskommittén eller direkt med redaktionen. Ring eller skriv en enkel lapp. Vi lovar att ta upp dina synpunkter.

Insänt till red.



Bahco Ventilation i Enköping har ett väl tilltaget parkeringsutrymme – på det därför avsedda gårdet. Promenaden dit tar cirka tre minuter och känns inte speciellt betungande för alla oss som är i aktiv ålder. En rask promenad är t o m nyttig för kroppen. Men ändå ser man varje dag bilar som parkerats i skogen och längs tillfartsvägarna. Det ser inte särskilt trevligt ut och tidsvinsten man eventuellt kan göra med sådana parkeringar är säkert minimal. En vettig trafikplanering vid arbetets början och slut försvåras i onödan och det blir besvärligt för alla de fotgängare som är på väg till eller från den riktiga parkeringsplatsen.

Vaktpersonalen brukar sätta upp lappar på felaktigt parkerade bilar, men när inget positivt händer så ledsnar man och accepterar motvilligt.

Gästparkeringen vid centralkontoret är ett annat problem. Där får man bara parkera efter särskilt tillstånd. Det måste alltid finnas någon plats ledig där för enskilda besökare

Åt skogen med alla bilar i skogen!



och gäster. När större kurser eller konferenser pågår så skall bilarna parkeras nere på parkeringsfältet.

Vi måste hjälpas åt att se till att bilarna ställs upp där de ska stå – på anvisade parkeringsplatser.

"Naturvän"

Vi håller helt med insändaren och hoppas på bättring.

Red.

Presentation av tillverkningen inom avd TAK.

I förra numret utlovade vi en närmare presentation av TAK-tillverkningen. Här kommer den.

Hela tillverkningen består av två produktgrupper.

Takaggregat AEA som är ett komplett luftbehandlingspaket innehållande olika funktionsdelar såsom blandningsdel, filter, batterier och fläktar. Vidare kan aggregaten innehålla kyl- och befuktningfunktioner. I aggregaten finns även alla automatik- och elstyrningsfunktioner som erfordras för att uppnå de krav kunden ställer på luftbehandlingen. Aggregatet tillverkas i 7 olika storlekar och ett flertal funktionsvarianter. Tillverkningen är främst utslutande kundorderproduktion men arbetet pågår för att reducera antalet skåpvarianter med i stort sett bibehållande av alla funktionskraven för att på detta sätt kunna tillverka aggregat-



Lars Pettersson – AEA-tillverkningen – sätter ihop ramar till AEA-aggregaten:

»Den mesta tiden håller jag på med hopsättning av ramar till aggregaten men ibland kan man få gå och hjälpa till med litet av varje vid någon annan station längre upp på linan. I alla fall var det så tidigare. Men nu har de blivit fler man där uppe så vi har fullt upp med att ta fram ramarna.

Jag har hållit på med det här jobbet i ungefär 9 månader och än har jag inte tröttnat på det. Det är rätt så svårt jobb och det tar tid att lära sig och eftersom vi tillverkar efter de order som kommer in kan storlekarna variera från dag till dag. Det vore bättre om man kunde producera fler av samma storlek i en följd. Då kunde man plocka fram grejorna så att det gick fortare att tillverka dem».

Bengt Edwardsson är den som håller ihop hela klimataggregattillverkningen

höljen oberoende av orderflödet och därmed erhålla en jämnare produktion.

Arbetsstyrkan varierar mellan 25–30 man och är i stort uppdelade i 3 grupper bestående av en gruppledare plus max 7 medarbetare. En grupp arbetar med tillverkning av stommar, dörrar, luckor m m. En annan grupp tar hand om mindre aggregat en tredje om de större storlekarna för vidare utrustning fram till leveransklart aggregat. Vidare finns två specialinriktade arbetsuppgifter, nämligen elmontering och kylmontage.

Vidare tillverkas inom produktområdet två huvudgrupper klimataggregat för inomhusmontage som var för sig består av de olika funktions-



Matti Isotalus monterar KSK-aggregat och han säger så här om sitt jobb: »Jobbet är omväxlande eftersom det är korta serier. Jag var på en annan avdelning tidigare där man gjorde upp till 400 aggregat av samma slag och det blev för enformigt. Nu gör jag 10–15 aggregat av samma sort och det är lagom många. Jag har varit här i ungefär 4 år och det här är det bästa jag haft på hela tiden. Det är omväxling – inte samma skit hela tiden. Jag tycker att det mesta är bra utom lönen. Den blir man aldrig nöjd med. Det är väl bara så».



delarna såsom fläktdelar, intagsdelar, filterdelar m m.

Ena gruppen utgöres av klimataggregatet ABA (tidigare KSN) samt enhetsaggregatet ABB (tidigare KSR). Dessa tillverkas huvudsakligen som lagerproduktion.

Den andra gruppen består av klimataggregatet KSK som tillverkas dels som lager- och dels som kundorderproduktion. Aggregatet är huvudsakligen avsett för exportleveranser.

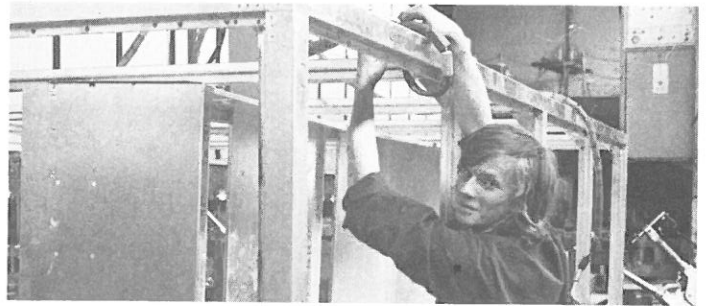
Vidare finns vissa centrala funktioner som ombesörjer viktiga gemensamma arbetsuppgifter såsom trucktransporter, städning, förarbete m m.



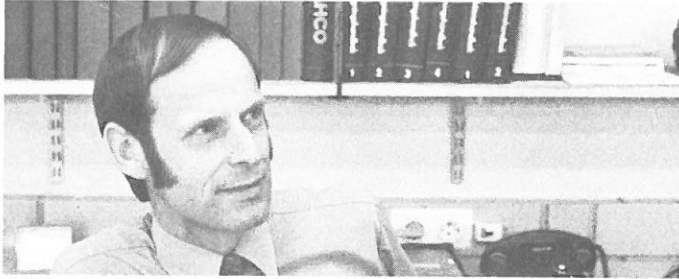
Jan Horwath på KSN-linan säger så här om sitt jobb: »Normalt är vi 7 man inom gruppen och det vi håller på med är punktsvetsning på två stationer, limning av ljudisolerings och montering av fläkthjul. För att inte jobbet ska bli för enformigt brukar vi byta jobb emellanåt och för det mesta passar man på att göra det när man kör igång en ny produktserie. Jag har jobbat på företaget i ungefär 2 år och under den första tiden kunde man få stå och hålla på med samma sak upp till ett halvtår medan det nu inte blir frågan om mer än 2–3 veckor. Jobbet är inte så tokigt då man har möjlighet att byta på det här viset».



Ingvar Jäderholm svarar för att det elektriska fungerar i aggregaten



Anders Pettersson stomtillverkning AEA



Kalkylerna sköter Jan-Erik Lundberg



Lars-Gunnar Sehlin montering AEA



Lennart Gustavsson sköter beredningen



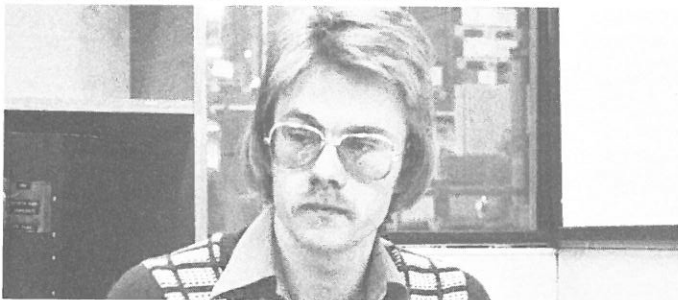
Tommy Rapp förarbeten AEA



Christer Rungård – metodman på TAK-avdelningen



Leif Willén montering AEA



Sören Holmberg arbetar som kundorderkonstruktör



Ulf Eriksson montering AEA



Peter Johansson och Sven-Göran Skoglund, förarbeten AEA



Michael Bredberg, monteringsarbeten AEA



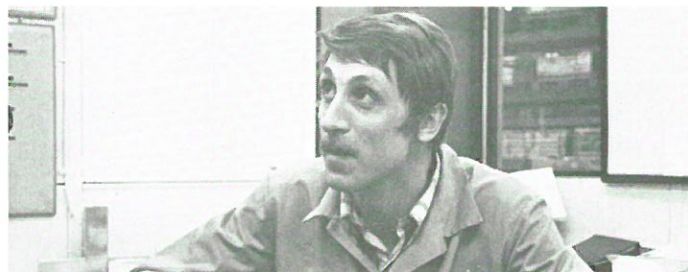
Fr v Leif Johansson, Leif-Göran Åkerlund, Lars Rådström, monteringsgrupp AEA



Reijo Puisto – förarbeten



Uno Lundvall sköter om materialtillförseln till AEA



Ronnie Wallebring – arbetsledare för AEA



Holger Lehtonen ser till att det hålls rent vid arbetsplatserna



Lars Alklind – produktionsledare för AEA, KSK och KSN



Karl-Gustav Severinsson elektriker AEA



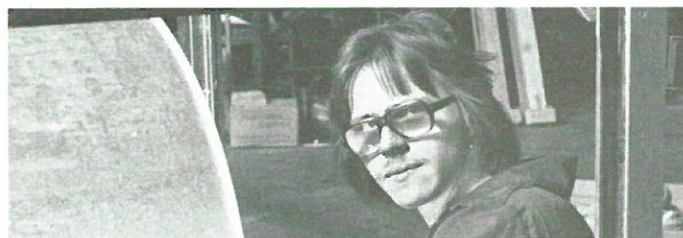
Arne Sesone svetsare KSK



Roland Boman t v och Lars Andersson är elektriker AEA



Hans Fredriksson – arbetsledare för KSK, KSN, KSR



Roine Karlström montering AEA



Eije Ekengren montör på KSK



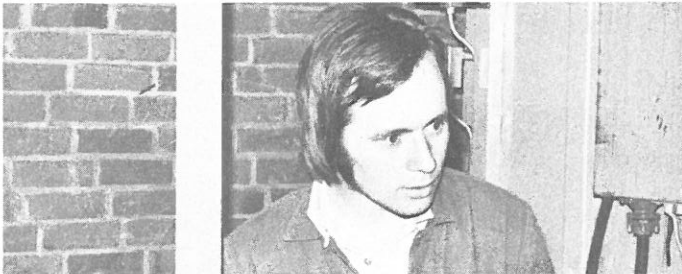
Ronny Larsson och Bertil Andersson kyltekniker på AEA



Christer Turén håller på med slutmontering KSK



Stefan Eriksson stomtillverkning KSK



Ulf Söderholm målare KSK



Harry Johansson sysslar med monteringsarbeten KSR



Michael Horwath förarbete KSK



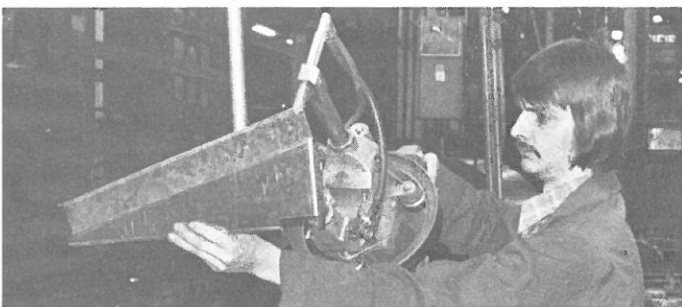
Håkan Grahn t h och Jan Jöekäära KSR



Royne Rasmussen stativ på KSK



Hans-Erik Schenning KSR



Christer Pettersson gruppledare på KSR och KSN



Gruppledare Veijo Paananen

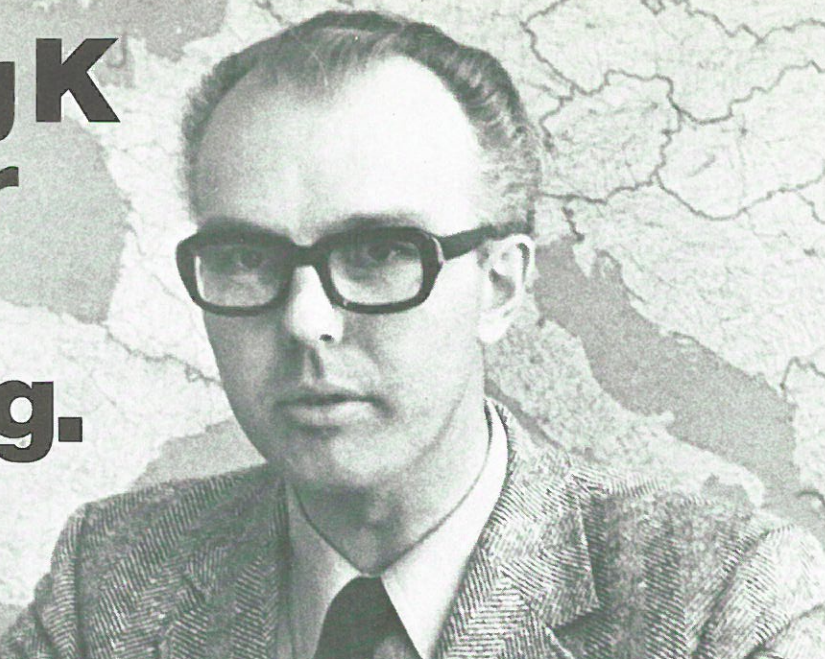


Björn Sandell ramsammansättning KSN



Peter Tzintzins sätter i reningsfilter KSN

Avdelning K sköter vår export- försäljning.



Björn Möller

Om avd K har inte skrivits mycket i Dakapo tidigare. Det kan därför vara på tiden att göra en kort presentation av K-avdelningen och dess verksamhet. K står för övrigt för "Komfortventilation". Vi intervjuar chefen, Björn Möller, som berättar:

"Avdeleningen formerades första gången 1970. Fram till senaste årsskiftet arbetade vi såväl med anläggningsförsäljning (export) som med apparatförsäljning. Tyngdpunkten låg på export men viss försäljning inom Sverige förekom, nämligen system för villaventilation och bearbetningen av branschkolleger. I och med år 1974 är K-verksamheten renodlad och vi arbetar nu enbart med export.

Våra största kunder utgörs av utlandsbolagen samt ett antal agenter, huvudsakligen inom Europa. Flera av medarbetarna på avdelningen idag var med redan när vi började med export på allvar inom BV omkring 1960.

Sedan dess har utvecklingen gått stadigt framåt, och idag är exporten en mycket viktig del av företagets verksamhet. Som exempel kan nämnas att 1973 lämnade i snitt var 3:e produkt Sveriges gränser.

Bland de mer uppmärksammade anläggningarna från K-avdelningen på senare tid kan nämnas Hotel Forum i Warszawa. Denna anläggning färdigställdes på rekordtid – 2 år från projekteringsstart till fullt färdig anläggning, men så var det också duktiga Bahco-medarbetare inblandade från såväl projekteringsavdelningen (ST) som från montageavdelningen (SM). När hotellet sköt i höjden – 35 våningar – gjöt "Skåningarna" (SCG) ett plan i veckan. Anläggningen är nu högtidligen invigd och nästa stora hotellbygge – Kongresshotellet – har just påbörjats, även det tillsammans med SCG.



Ylva Nordh är K:s sekreterare men hjälper även de andra



Susanne Sallow handlägger en del marknadsfrågor på den franskspråkiga marknaden och sköter även den franska korrespondensen.



Nils Bergentz jobbar i första hand med östmarknaden

Företagets expansion kommer till största delen att hänga samman med hur vi lyckas internationellt. Den potential som finns enbart inom Europas 3 största marknader för ventilation nämligen Tyskland, Frankrike och England uppgår till miljardbelopp. Detta innebär att varje procent marknadsandel vi kan erövrav av den kakan ger oss tiotals miljoner i merförsäljning.

All nyutveckling idag av produkter som klimataggregat, fönsterapparater eller frånluftventiler anpassas därför till behovet för exportmarknaderna.

Marknaderna besöks kontinuerligt av K-medarbetarna och vi deltar i internationella utställningar, där vi dels kan visa upp Bahco-produkter, dels får tillfälle att "bevaka" konkurrenterna. Impulser till produktanpassning respektive nyutveckling för exportmarknaderna kommer vanligtvis in via de normala kontaktvägarna, d v s besök hos kunder, arkitekter eller konsulter. Varje år drar vi emellertid samman tongivande medarbetare från våra egna utlandsbolag till en konferens i Enköping. Under de två dagarna, vanligtvis i början av året, utbyts erfarenheter om marknadsföring och vi sammanställer de aktuella behoven av system- och produktutveckling, därav namnet "SYPRO".

Tiden från maj till semestern är för oss K-medarbetare varje år en alldeles speciellt jobbig period. Då kommer det alltid extra många utländska kunder som vill studera BV och våra resurser,

Årets SYPRO hölls i början av mars och vidstående bilder visar dels G. Dubosque från Paris i berättartagen hur den franska marknadsföringen fungerar, dels några deltagare under en paus, från vänster B. Moul England, J. Kominj Holland, L. Höglund KE, J. Lövgren Danmark och P-O Danielsson KPA (med ryggen mot kameran).



och det brukar synas på floran av flaggor framför huvudentrén.

Under dessa veckor önskar man ibland att dygnet hade mer än 24 timmar och att magen kunde kläs invändigt med galvplåt för att klara anstormningen av intresserade besökare.

Kombinationen av studiebesök och de ljusa svenska vår- och försommarnätterna brukar bli bestående minnen hos besökarna och det ger värdefulla anknytningspunkter vid fortsatta affärer.

Trots oljekris, byggestrictioner etc ser vi från exportsidan ljust på tillvaron, problem finns det alltid men de är till för att övervinnas och vi är alltid beredda att ta oss an intressanta uppslagsändar”.



Leif Unnerholm arbetar med den franskspråkiga marknaden



Ove Ceder arbetar huvudsakligen med den nordiska marknaden



Gunnel Andrén sköter korrespondensen åt de flesta.



Jan Walli är avdelningens ekonomiska samvete. Syslar med budgetfrågor, utredningar, analyser, prognoser



Italo Bedrina – orderservice och kundkontakter vid orderleveransfrågor



Lennart Höglunds verksamhet är inriktad på nya marknader



Nils Frykhamn handlägger frågor kring dokumentation, utställningar och sales-promotionmaterial



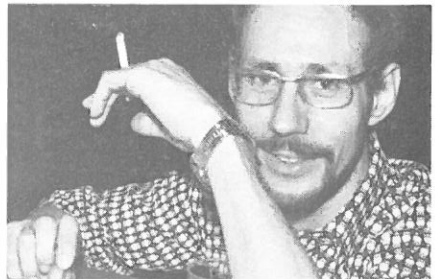
Den 19 mars hade vi en mycket prominent gäst på besök, nämligen det Polska Ministerrådets ordförande Minister Janusz Wieczorek som här syns närmast Helge Enberg vid visningen i vår Expo.



Per-Olof Danielsson svarar för frågor kring system- och produktanpassning och upprättat systemlayouter



Anders Ström jobbar i första hand med Tyskland, England och Holland



Gerhard Heinrich arbetar med nya marknader och öststatsmarknader

Bahco bygger sjukhus i Oman.



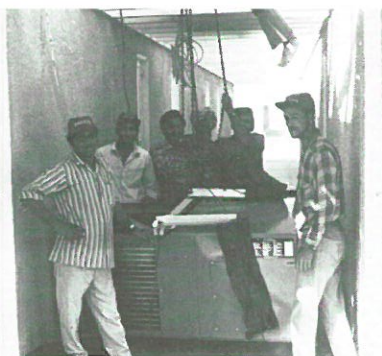
I landet Oman, som upptar större delen av sydöstra Arabiska halvön, bygger för närvarande Bahco tillsammans med Skånska Cementgjuteriet för Svedevelop Hospitals räkning ett förlösningssjukhus med plats för 165 bäddar.



Sjukhuset är beläget intill huvudstaden Muscat och tillhörde ursprungligen Petrol Development, men skall nu efter en betydande tillbyggnad övertas av staten. Det får en standard som mer än väl motsvarar ett svenskt sjukhus och med de i marknaden senast förekommande utensilierna, vilket är en mycket hög standard för Oman räknat.

Ventilationsanläggningen är uppbyggd av KSN klimataggregat och anläggningen är uppdelad i fyra olika avdelningar. Vid en utetemperatur av 45°C och 90% R.F. skall det vara möjligt att hålla en temperatur inomhus av 30° och 50% R.F., vilket i denna del av världen upplevs som mycket behagligt. Kanalerna är tillverkade på Bahco i Enköping, men den invändiga isoleringen av kanalerna har utförts på platsen. Montaget utförs av inhemsk arbetskraft till-

sammans med vår arbetsledare Lars-Erik Carlsson, som tidigare varit verksam på vårt Malmökontor på säljsidan. Utbildningen av montörerna har varit arbetsam, eftersom många tidigare inte ens haft kontakt med mekaniska verktyg. Arbetstakten är trots den höga värmen, som sommartid kan uppgå till ca 46–48°, förvånansvärt hög. De flesta arbetarna är indier och pakistanner av det skälet att omanerna själva än så länge inte har någon utbildning. De arbetar därför nästan uteslutande som grovarbetare.



Tidigare har vi också varit med om att bygga sex kombinerade sjukhus och skolor. Dessa är belägna i anslutning till de större byarna och från Muscat är det 2 timmars bilfärd till Sumail, det närmast belägna sjukhuset, och 8 timmars bilfärd med Land-Rover till Sur, det längst bort belägna, på en väg som ofta inte är någon väg utan enbart en uttorkad flodfärd med kala berg på varje sida som ändlösa lodräta väggar. Senare kommer den sk vägen ut i en sandöken där spåren efter tidigare bilar försvinner ut i olika riktningar. Här färdas man



ogärna utan en infödd chaufför. På dessa sex sjukhus håller vi för närvarande på med ganska stora tillkommande arbeten och för att skicka material till det senast beskrivna sjukhuset måste man använda sig av lastbilar med fyrhjulsdrift och sända iväg dem två och två, samt skicka en bilmekaniker med. Detta på grund av de många haverierna vi haft då lastbilarna blivit stående flera dagar i öknen och arbetet blivit åtskilligt försenat. Någon möjlighet att meddela sig mellan byarna annat än med bil finns för närvarande inte heller.

Landet är ett land av kontraster, av brännande sol och av andlös skugga, av sterila söndervittrade klippor som flankeras av havet på ena sidan och bakom bergen av en ändlös öken av sand. Ett land där tiden har liten betydelse, där livet är hårt och markeras av en ovis beslutsamhet.

Detta är Sultanatet Oman. Landet har för många år varit så avskuret från resten av världen och till och med från sina grannländer, att det idag räknas bland de minst kända länderna i världen. Det styrs av sultanen Qaboos bin

Sa' id. Han störtade för 4 år sedan sin fader och övertog själv makten. Fortfarande är det vissa oroligheter i ett område kallat Salala, där det med jämna mellanrum blossar upp inbördes strider. Efter att Qaboos övertog makten har landets gränser betydligt öppnats, men det är fortfarande svårt att få inresetillstånd och någon turistverksamhet förekommer inte. Man har inte tillåtit utländska företag att än så länge alltför hårt exploatera landet utan man har först velat bygga upp ett skol- och sjukhusväsen. Man har också varit re-



striktiv med att bygga riktiga vägar i större utsträckning och detta för att inte påtvinga människorna ute i byarna civilisationen i alltför snabb takt. Fortfarande krävs det också en skriftlig tillåtelse från myndigheterna att få färdas på vägarna inne i landet och denna tillåtelse måste på anmodan visas upp för de långa vägarna utposterade beväpnade posteringarna.

Oman är ett oljeländ och härur hämtar de sina huvudsakliga intäkter. Nyligen har man funnit en ny stor oljekälla, vilken väntas ge ett betydande tillskott till stads-kassan. För övrigt lever folket på fårskötsel och dadelodling samt fisk och har på senare tid också börjat att så smått exportera limefrukter.

Huvudstaden ligger vid kusten ut mot Omanviken och heter Muscat. Den består egentligen av två städer, nämligen Muscat och Mutra, åtskilda av en två kilometer lång slingrande väg. Här bor tillsammans ca 12.000 invånare.

I Muscat bor den mera välsituerade delen av befolkningen och här har man också sanerat den gamla bebyggelsen kraftigt för att göra plats för biltrafik samt för moderna höghus.

Sultanen bygger för närvarande också ett nytt palats i ordets rätta bemärkelse. Högt ovanför Muscat på klipporna finns det två fort, nämligen fort Mirani och fort Jalali byggda år 1588. Dessa var i ursprungliga tider mer till för att bevaka stadens invånare än för att försvara dessa. Idag används det ena fortet som fängelse. Det berättas vidare att det till för 4 år sedan var förbjudet att tre timmar efter solnedgången vistas utomhus utan lampa.

Den betydligt mera intressanta och liv-



ligare staden är Matra. Här bor den riktige omanen, låt vara stadsbon. Staden har hitintills inte varit utsatt för någon större sanering, varför den har kvar sin gamla prägel. Den intressantaste delen är marknaden eller som den heter **Suqen**. Här är det ett väldigt myller av människor, mest män. Det är inte ofta kvinnorna visar sig. Här strövar också höns och getter och åsnor fritt omkring. Affärerna i suqen är som regel öppna utåt en smal gata, ofta med ett tak över och inne i affären eller ståndet sitter ägaren på golvet mitt ibland alla sina varor. I suqen kan man finna nästan allt bara man ger sig tid att leta. Matras stadsbild har förändrats såtillvida att där nu är alldeles för många bilar, till 90% Land-Rovers. Staden har bara en gata byggd för biltrafik och en torsdagsfredsmiddag — man firar nämligen helg om fredagarna här — kan det vara nästan omöjligt att ta sig fram. Omanerna äl-



skar vidare "tutan" på sin bil, varför där är ett öronbedövande väsen. Beger man sig in i de trånga gränderna kan man se dörrar till husen som är riktiga mästerverk av snickarkonst. Dessa är alltid försedda med ett stort kraftigt hänglås och vad som försiggår bakom dessa dörrar är mycket svårt att få en glimt av.

Byarna ute i landet har växt upp där det finns vatten. Därför är också det första tecknet på att man närmar sig en by en skog av dadelpalmer. Husen i byarna är byggda av halmblandad lera eller av sten. Varje större by eller stad med självaktning har ett stort fort som stolt blickar ut över byn och landskapet omkring. Människorna är inte vad vi skulle kalla fattiga, för de

vet inte vad det är för någonting. De tar dagen som den kommer och förlitar sig helt på Allas vilja. Ordet "In Shala" hör man ofta och det betyder "Om Gud vill", och vill han sedan inte, så är det inte mycket mera att göra åt det. En typisk familj som bor tillsammans i ett litet hus kan bestå av en moder med två eller tre gifta söner, var och en med en eller två fruar (det är tillåtet att ha upp till fyra fruar) samt ett antal barn, totalt upp till 18 eller 20 personer. De gifta sönerna kan ha ett arbete hos en entreprenör eller hos oljebolaget medan fruarna sköter om dadelpalmerna samt vaktar boskapen. Om männen inte arbetar, vilket de mestadels inte gör, så fördriver de tiden med att gå omkring i suqen och prata



med varandra, för här har tiden ingen betydelse. Männen är klädda i långa vida klänningar den s k Dish-dashen och med ett fransigt dukliknande tygstycke lindat kring huvudet. Är man sedan riktigt fin, så skall man ha en böjd kniv hängandes mitt på magen också. Detta är en s k Khanjar, vilken är landets nationalsymbol samtidigt som den är en statussymbol och ofta ärvs från far till son. Kniven och slidan är gjorda av silver och mycket vackert utsirade. Ofta bär man också med sig ett gevär och patronbälte.

Kvinnorna är klädda i färgglada tyger, men sveper gärna in sig i en fotsid svart sjal och ansiktet, vilket man ogärna visar, täcker man med en svart slöja.

Då man har kontakt med folket i Oman, antingen de nu är bergsbor eller kustbor, stadsbor eller beduiner, känner man sig alltid välkommen, beroende på utan undantag en varm känsla för gästfrihet som den resande inte kan undgå att märka. Gästfrihetens lagar är generösa, men ännu större än detta är att omanen verkligen försöker få en främling att känna sig välkommen och att möta honom på halva vägen. Deras naturliga goda sätt hjälper även den mest okunnige och blyge främlingen att förstå och att kommunicera.

Lars-Erik Carlsson

Industridagar på avdelning S.

Industrikampanjen är ett samlande namn för Entreprenadavdelningens aktiviteter och information till industrin.

Huvudaktiviteterna har inletts med tre industridagar i Enköping. Dessa följs nu av industridagar på centralorter som Malmö, Göteborg och Sundsvall samt i Växjö, Örebro, Karlstad, Norrköping och Luleå.

Kampanjen pågår i princip t o m miljö-
vårdsutställningen på Elmia i september och under tiden följs industridagarna upp med lokala industriträffar och industribesök.

Temat är arbetsmiljö och energibesparing, två begrepp som är ytterst aktuella idag och där industrin verkligen behöver hjälp från specialister att lösa problem som drag, värme, kyla, fukt, stoft, gas, buller, belysning samt de fyra L:en luft, ljud, ljus och layout med lösningar som är väl förankrade i begreppen ekonomi och energibesparing.



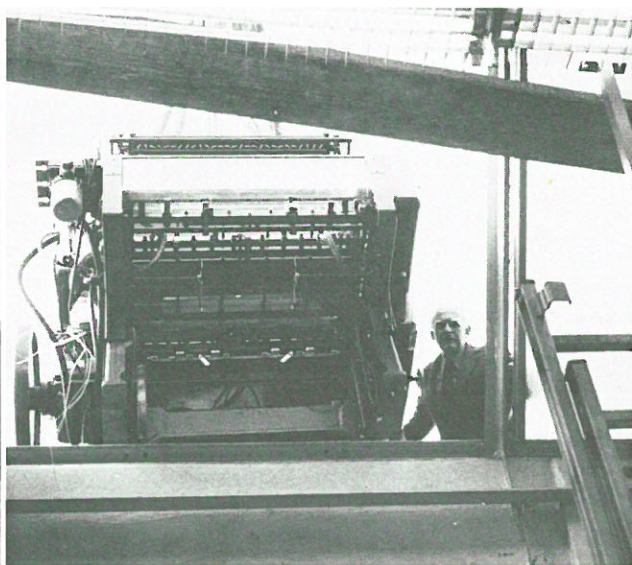
Förutom våra egna föredragshållare har vi anlitat professor Gideon Gerhardsson, SAF, som är en av våra främsta experter i Sverige på frågor kring arbetsmiljön samt representanter från Taiba AB, Gullfiber AB och avd I.

Vi har med industridagarna hittills nått ca 130 företag och kommer med

Leif Linder t v i samtal med professor Gerhardsson. Göran Mangsjö längst t h.

samtliga dagar att nå ca 450 utvalda företag av storleksordning (ca 600 gäster). Detta ger en mycket god täckning av svensk industri, eftersom det bara finns ca 2.000 företag med över 50 anställda. Vi kommer dessutom att nå ett antal företag med lokala aktiviteter.

Ny offsetmaskin igångkörd på tryckeriet vid Hamnverken.



Nils Johansson bevakar nertagningen av den nya offsetmaskinen.

För de allt större mängderna trycksaker som erfordras för information om våra produkter på marknaden har vårt tryckeris kapacitet inte räckt.

Nu har vi fått en ny större maskin som trycker dubbelt så stora format som tidigare var möjligt i den gamla maskinen. Formatet räcker för åtta A4-sidor som trycks med en hastighet av ca 10.000 ark per timme.

Detta innebär att kapaciteten ökat till fyra gånger i jämförelse med den gamla

maskinens produktion. Vårt nyförvärv har många finesser och är enmansbetjänad trots sin stora kapacitet och imponerande storlek.

Med framgång har vi redan i den gamla maskinen producerat fyrfärgstryck för omslag till Dakapo och nya katalogen. Erfarenheterna på detta område växer undan för undan så att vi snart nog själva borde kunna trycka det mesta av allt

flerfärgstryck som behövs för broschyrer och kataloger.

Maskinen är av Heidelberg's fabrikat liksom de flesta andra maskinerna på tryckeriet. Intagningen av maskinen till tryckeriet, som ju tyvärr ligger i andra våningen vid Hamnverken, blev en spännande arbetsoperation, då det visade sig att det enklaste sättet att få in maskinen, som väger 4,5 ton, utan större ingrepp i byggnaden var att lyfta in den genom en taklanternin.

Bahco Ventilation i Östeuropa.

Sedan något år tillbaka arbetar vår exportavdelning (K) på att göra BV känt även i öst. Hittills har vi byggt några uppmärksammade anläggningar i DDR och Polen. I Jugoslavien har vi sedan en tid ett agentavtal som utvecklar sig positivt.

I Enköping har vi haft nöjet att ta emot flera besökargrupper från alla de nämnda staterna. Vi har också deltagit i mäsor och själva ordnat symposier i Belgrad, Zagreb, Bratislava, Brno, Prag, Budapest, Poznan och Lublin.

På bilden ses till höger herr Rehberger från CSVA – Bauzentrum i Prag tillsammans med Nils Bergentz i ett symposium i Prag, där Bahco Ventilation visade klimat- och stoftteknik för ca 60 intresserade deltagare i mars 1974.

Komplett kompaktcellfilter.

För en tid sedan levererade företaget ett kompaktcellfilter (typ JCB) till Svenska Väg AB, Anläggningen är transportabel och den kommer att användas för rening av luft vid asfaltverk. Det intressanta med denna stoftavskiljare är att det är en komplett uppbyggd anläggning på stativ som innehåller 26 st cellfilter som renas automatiskt med hjälp av tryckluftsstötar. Den består vidare av en ficka för uppsamling av stoft, utmatarskruv, fläkt och motor. Dessutom har den en skorsten som är 10 m hög och som kan fällas ner när man transporterar anläggningen. Den transporteras på trailer efter lastbil då yttermåttarna är sådana att transport på landsväg är tillåten.

För den tekniskt intresserade kan omtalas att anläggningen har en kapacitet av 54.000 m³ luft/tim och skall kunna avskilja 10 ton stoft i tim.



Kompaktcellfiltret på väg ut ur fabriken.



Första kvinnliga belönade förslagsställare.

Monica Hoffstedt lär vara Bahcohistoriens första kvinnliga förslagsställare som belönats. Monica arbetar på bastutillverkningen och hennes förslag går

ut på att ändra ett manuellt gängningsverktyg så att gängningen av glödspiräländarna kan utföras maskinellt. Förslaget belönades med 250 kronor.



Fackrepresentanter från montage på besök.

I slutet av mars var några fackrepresentanter från Malmö, Göteborg och Sundsvall i Enköping. Man var här för att diskutera de frågor man har på montagearbetsplatserna.

Man passade samtidigt på att se på datacentralen och tillverkningen vid våra två enheter.



På bilden ses från vänster: Jan-Erik Beckman, Ulf Jaansson, Leif Söderberg, Erik Löfberg (med glasögon), Lasse Hansson, Bo Christoffersson, Lennart Prevander, Reijo Marjonie-

mi, Berth Nylander och Thor Bergström. Guidar gör Åke Carlsson med ryggen mot kameran.

Stora anläggningsorder i Uppsala.

Bahco Ventilation har för närvarande bl a två stora entreprenader under utförande i Uppsala, Husdjursvetenskapligt Centrum och Livsmedelsverket. Beställare till de nämnda anläggningarna är Kungliga Byggnadsstyrelsen.

Under 1973–1976 bygger Byggnadsstyrelsens förvaltning i Uppsala för 760 milj kronor och den största delen av byggnationen gäller utlokalisering av Veterinärhögskolan och Livsmedelsverket.

Veterinärhögskolan byggs i 4 etapper. Den första etappen omfattar Husdjursvetenskapligt Centrum – ett laboratorium på 10.000 m² golvyta. Där installerar Bahco Ventilation luftbehandlingskyl- och regleranläggning. Utöver Bahco Ventilations normala åtagande innefattar denna leverans även kyl-, frys- och klimatrums samt samtliga elektriska installationer för VVS- och kylentreprenaderna.

Just nu pågår anbudsräkning på etapp II, Kliniskt Centrum, vilken blir dub-

belt så stor som den förra etappen. Därefter kommer att byggas Centralrestaurang (etapp III) och Statens Veterinärmedicinska Anstalt (etapp IV) – förhoppningsvis även dessa Bahcos anläggningar.

Livsmedelsverkets nya anläggning i centrala Uppsala kommer att stå klar i november 1975. I denna anläggning inryms även lokaler för Länsstyrelsen. Den sammanlagda byggnadsvolymen blir 155.000 m³.

utbildning

Svenska för invandrare.

Svenskundervisningen för invandrare har börjat igen, denna gång på betald arbetstid. 24 kursdeltagare uppdelade på två grupper läser nu svenska tre gånger i veckan med två lektionstimmar per gång.

Deltagarna har beretts tillfälle till undervisning enligt föreskrifterna i den nya lagen om svenskundervisning för invandrare.

Lärare från ABF svarar för undervisningen, som omfattar 240 lektionstimmar.

En arbetsgrupp svarar i samarbete med ABF för planering och uppföljning av undervisningen.

I arbetsgruppen ingår följande: Övre raden fr v Ulf Brangfelt, Jussi Waine, Lars-Erik Löfgren. Nedre raden fr v Karl Söderberg, Ulf Jaensson och Reijo Marjoniemi



direkt från facket



Styrelsens sammansättning 1974

Ordf	Ulf Jaensson
V. ordf	Reijo Marjoniemi
Kassör	Jussi Waine
Sekr	Lennart Svantesson
Övriga	Svea Svensson, Dagmar Sjölander, Lars Jonsson, Erik Löfberg samt Kjell Kruger

Huvudskyddsombud Lars Brunnkvist
Studieorganisatör Sven-Olof Lantz

Representant i bolagsstyrelsen:
Ordinarie Kjell Kruger
Suppleant Lennart Andersson

Telefonnummer till Klubbrummet:
0171–35100, 0700–1600, lunch 1100–1200.



Styrelsen för arbetsledarklubben 1974

Ordförande: Rune Gustafsson
Kassör: Erkki Björkman

Sekreterare: Berndt Björkman
Styrelseledamöter: Bertil Björling, Karl Söderberg
Styrelseledamöter, suppleanter: Bengt Pettersson, Rolf Erixon
Revisorer: Ingvald Treiberg, Nils Olof Södergran
Revisorer, suppleant: Einar Lundgren
Löneförhandlingskommitte: Bertil Björling, Sven-Olof Andersson, Rune Gustafsson, Thore Johansson
Löneförhandlings-suppleanter: Henry Eriksson, Ingvar Karlsson, Hans Lindström, Rolf Erixon
Skyddskomite: Karl Söderberg
Skyddskomite, suppleant: Nils-Erik Eriksson

Företagsnämnd: Rune Gustafsson
 Företagsnämnd, suppleant: Börje Lindblad
 Förslagskommitte: Börje Lindblad
 Förslagskommitte, suppleant: Sven-Olof Andersson
 Ombud Dakapo: Berndt Björkman
 Ombud Dakapo, suppleant: Sven Sköld
 Valberedning: Hans Fredriksson
 Valberedning, suppl.: Sven Sköld
 Matsalskommitte: Thore Johansson
 Matsalskommitte, suppleant: Alf Pettersson
 Stift. Hjorthfonden: Sven Sköld
 Stift. Hjorthfonden, suppleant: Karl Söderberg
 Styrelserepresentant: Rune Gustafsson
 Styrelserepr.kommitte: Karl Söderberg
 Berndt Björkman

SIF

SIF-träffar

De populära minikurserna från i höstas kommer att återuppstå. Under maj och juni kommer avtalsträffar att anordnas i klubbens regi. Kurserna, som kallas "Avtal 75" skall behandla SIF-tjänstemännens kommande lönekrav och anställningsvillkor. Inbjudan kommer att utsändas till samtliga medlemmar i klubben.

Kurserna kommer att hållas i form av kvällskurser på ungefär 2-3 timmar/gång, och i grupper om max 15 deltagare.

Resultatet av grupparbetena kommer senast den 1 juli att tillställas förbundet för bearbetning och sammanställning.

Medlem, Du har chans att "ventilera" Dina åsikter.

Visste Du att SIF-klubben har ungdomsombud!

Sedan en tid tillbaka satsar SIF betydligt hårdare för att aktivera ungdomen inom organisationen. För att skapa en bas för aktiviteterna har man i stadgar skrivit in att tjänstemannaklubbarna skall utse ungdomsombud. I enlighet med dessa har senaste årsmötet utsett Annica Haake och Arne Stångberg till ungdomsombud på Bahco Ventilation under 1974.

Varför anser man då att det är så väsentligt med speciella ungdomsombud, och vad sysslar dessa med?

Ja, Annica och Arne vill framför allt söka fungera som en länk mellan Dig, som är upp till ungefär 30 år, och SIF-klubben. De vill hjälpa till med att förmedla information, synpunkter och förslag i båda riktningarna. De hjälper Dig att ta reda på Dina rättigheter och att sedan genom klubben söka få igenom Dina rättmätiga krav.

I höst räknar man med att hålla diskus-



Annica Haake och Arne Stångberg.

sionsträffar och studiecirkel i aktuella frågor. Där har Du möjlighet att få en inblick i hur SIF arbetar. Du får också tillfälle att säga Din mening och föra fram de krav och synpunkter som Du tycker är väsentliga.

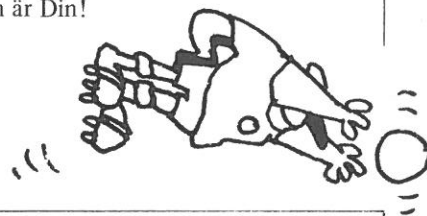
Genom bl a dessa aktiviteter vill man skapa ett större intresse för SIF:s arbete och på ett positivt sätt påverka och förbättra Din arbetssituation. Under april har de flesta yngre medlemmarna inom klubben fått en liten informationsbroschyr som kortfattat presenterar ungdomsverksamheten.

I samarbete med avdelningskontaktmännen (se föregående nummer av Dakapo)

skall man på ett tidigt stadium kontakta nyanställda ungdomar och informera om vilka värden SIF arbetar för.

Om Du har några funderingar eller frågor om SIF eller dess ungdomsverksamhet eller inte fått informationsbroschyren, kontakta då Annica eller Arne.

Bollen är Din!



Löner

Generellt tillägg till alla

Kostnad i %
av totala
lönesumman

6,5

"Allmän pott" för lokal individuell fördelning vid lokala förhandlingar

4,0

Pott för kvinnor, 2% på kvinnornas lönesumma, individuellt fördelat

0,3

Pott för arbetsledare i driften, 1% på arbetsledarnas lönesumma, individuellt fördelat

0,1

Lägsta lön för den som är eller under året fyller 19 år: 2 050 kr, ev fördelat på två höjningar under 1974 (den första minst 300 kr)

0,1

Totala kontantlönehöjningar

11,0

därutöver ålders-, kvalifikations- och beföringstillägg vid lokala förhandlingar

X%

Allmänna villkor

Förbättrade övertidsersättningar genom att divisorerna sänks

0,1

Trygghetsförsäkring

0,2

Förbättringar i pensionsplanen (ITP):

● höjt tak (20 basbelopp) och knä (12.5 basbelopp) för pensionsberättigad lön

● änklingspension

● förbättrad sjukpension

● åldersberoende premier

● pensionsålder 65 år även för dem som har 67 år

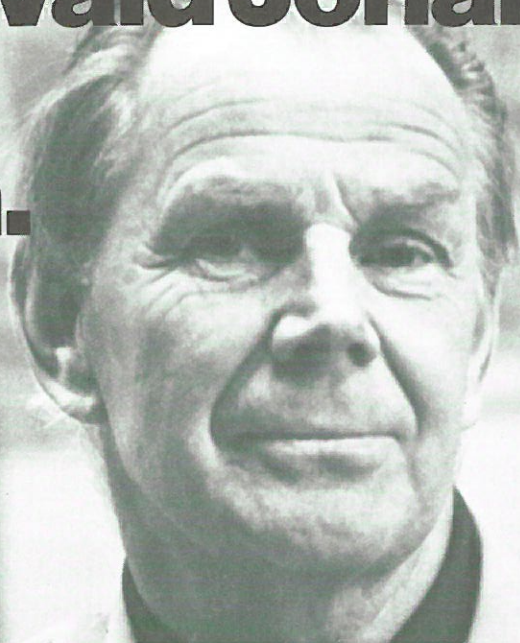
totalt 0,9

Därutöver kommer värdet av sociala kostnader (arbetsgivaravgifter), framtida kostnader för pensionsförbättringar, löneglidning, arbetstidsförkortning för skiftgående personal mm

ca 6,0

Aviserade stridsåtgärder i pensionsfrågan inställs.

Med Evald Johansson i Väst-indien.



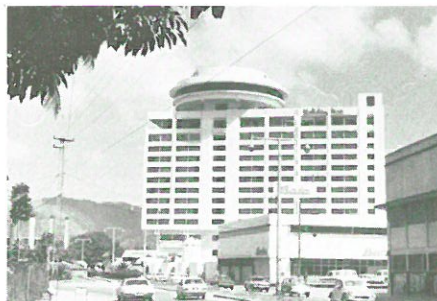
TV-tävlingen »Häng med», där jordenruntresor delades ut i parti och minut, känner väl de flesta till. Evald Johansson på utvecklingsavdelningens experimentverkstad vann en tvåveckors resa till Västindien genom att dels besvara en brevfråga rätt, dels hinna först med det rätta svaret på en telefonfråga i TV. I februari åkte Evald tillsammans med sin dotter till Västindien, där de hade nöjet att guidas av naturfotografen Jan Lindblad den ena veckan och Bibbi Langer den andra. Här följer Evalds egen intressanta skildring från »drömmen»:

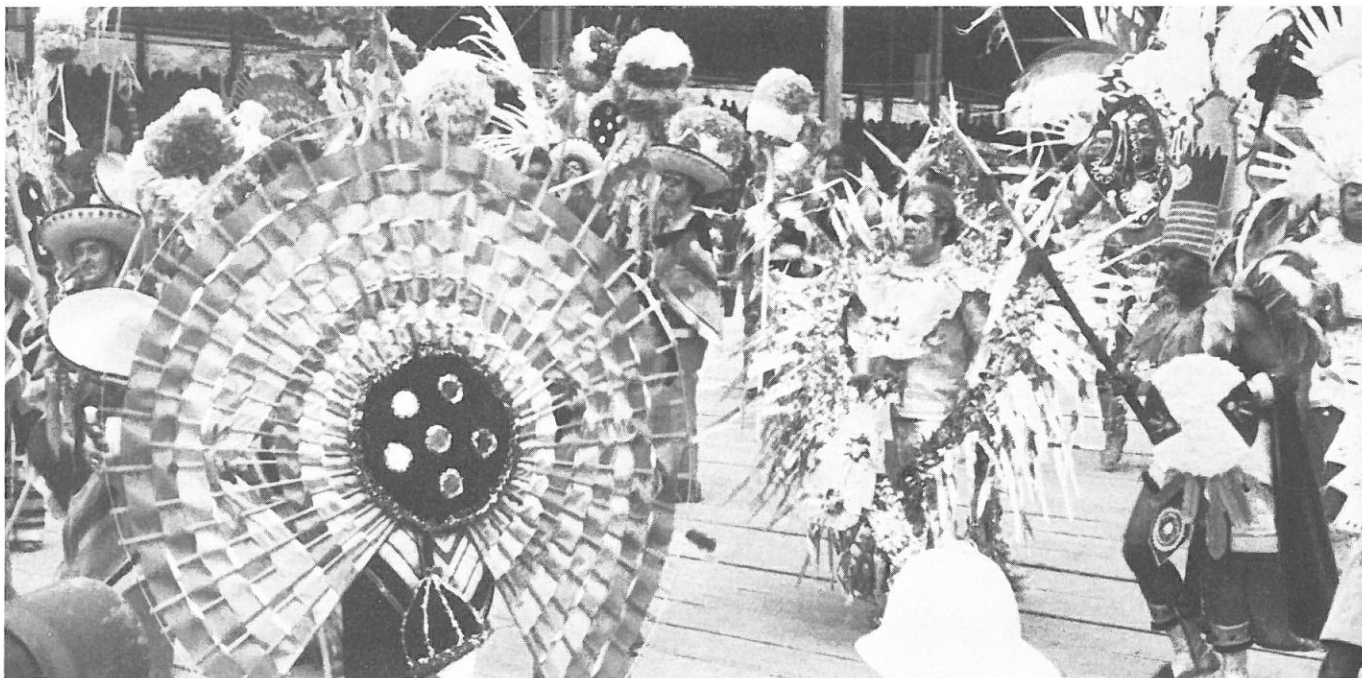
En solig februarisöndag stiger vi ombord på SAS DC 9:a på Arlanda. Första etappen på drömmesedan kan börja. På Kastrup byter vi plan och bordar »Jorund Viking» med slutdestination Port of Spain på Trinidad. Första mellanlandningen är Zurich, där det på morgonen snöat. Efter en timme bär det åter av, och det är dags att packa ihop vinterrocken. Innan vi startar besprutas kabinen med ett medel mot moskiter. Det låter exotiskt. Nu är det dags för det stora skuttet över Atlanten. Klockan är i Zurich 1300, och om nästan exakt nio timmar får vi sträcka på benen på den östligaste ön av Små Antillerna, Barbados. Då är klockan där 1700 lokal tid. Det gör alltså en tidsförskjutning på 5 timmar. Flygresan blir lång och händelselös. Äntligen meddelar kaptenen, att vi går in för landning på Barbados. Genom molnen kan vi skimta en platt och vindpinad ö. Allt skiftar i brunt. Vad är nu detta? Var finns regnskogen? Vajande palmer lyser gröna här och var, men regnskogen får man leta efter. Barbados är nämligen bara en liten platt korallö.

Vid landningen tar Jorund ett förskräckt skutt åt sidan, när hjulen når marken. Den kraftiga passadvinden fångar honom i sitt grepp. Landningsbanan är väl heller inte i bästa skick. Dags att stiga ur. Drivhusvärmen slår emot en som ett fuktigt bandage. På vägen in till transithallen hinner man nog tappa 1 kilo på grund av den häftiga svettningen. Väl inne möts man av en mängd chokladbruna människor.

Efter en timme är det åter dags att ge sig iväg. Den sista biten till Port of Spain tar endast en timme. När vi landar där är klockan lokal tid 1900, och tropiknattens sammetsmjuka mörker har för länge sedan sänkt sig över Trinidad. Efter att ha stått och svettats en stund i kön till Immigration office kommer SAS platschef Mr Maingot fram till oss och hälsar oss välkomna som Sveriges Radios och SAS-gäster. Han har ordnat en taxi. Innan vi åker hinner vi också hälsa på vår guide Jan Lindblad. Han lovar att uppsöka oss tidigt nästa morgon.

Under taxiresan från Piarco International Airport får vi vår första mindre chock. Det är ju vänstertrafik på Trinidad!! Allt går runt i huvudet. Till slut kommer vi fram till lyxhotellet Holiday Inn, där vi ska bo den kommande veckan. Vi checkar in och kan trötta men lyckliga gå till sängs efter en lång dag. Natten däremot blir inte lång. För det första är värmen inte bra för sömnen och för det andra väcks vi redan kl 500 på morgonen av det första karnevalståget, som åtföljt av ett steelband passerar på gatan nedanför. Sömninga rusar vi ut på balkongen för att föreviga scenen med kamerorna. Så börjar alltså karnevalen, som pågår i två hektiska dygn. Hela Port of Spain genljuder av calypson »Bassman», som verkar vara den enda bit steelbanden kan spela. Några kommer att mördas under karnevalen, andra kommer att duka under av spritförtäringen, men trots detta ligger en obeskrivlig glädje i luften. Alla talar om karnevalen. Man hinner inte öppna munnen förrän hotellpersonalen undrar »if you enjoy the carnival». De är mycket måna om att





man ska göra det. Och visst njuter man av den. En sådan färgprakt ackompanjerad av steelbanden. Det måste vara en dröm!

Jan Lindblad kommer med biljetter till paraden av karnevalståg, som går av stapeln på Queen's Park Savannah, Port of Spains hästkapploppsbana. SAS har ordnat pressbiljetter åt oss. Med kamerorna runt halsen som riktiga pressfotografer ger vi oss iväg. På denna pressläktare sitter vi sedan i två dagar under ömsom sol och ömsom regnskurar och filmar alla karnevalståg. Det finns inte ord för de fantasirika kostymer som defilerar förbi nedanför oss. Alla tåg passerar framför en jury, som sedan kröner karnevalens kung eller drottning karnevalens kung och drottning. Bland de prisbelönda dräkterna kan nämnas en som är gjord som en kolibri, med dess blåskimrande fjäderprakt. Trinidad kallas ju "the land of the hummingbirds" (kolibriernas land), och hon som bär den dräkten är väl värd förstapriset.

Trots allt blir man mätt på allt efter två dagar. Speciellt gäller detta öronen, som verkligen fått lida. Med en viss lättad pustar vi ut kl 2400 sista dagen, då allt måste upphöra. Men det har varit en oförglömlig upplevelse.

Nya äventyr väntar oss emellertid. Onsdagen är bokad för ett besök hos den andra av Trinidads nationalfåglar, den röda ibisen. Vi ger oss iväg med Jan Lindblad och en rasslig hyrbil till Caroni Swamp, ett fågelreservat några mil utanför Port of Spain. På vägen dit måste vi färdas en kortare sträcka på Princess Margret's Highway, som är världens mest olycksbelastade väg. Jan hinner inte mer än säga det, förrän vi fastnar i en kö orsakad av att en tankbil gjort sitt bästa för att sluka en liten Toyota. Då börjar man undra om det

inte vore bättre att vända. Men Jan är skicklig på att köra i vänstertrafiken, och vi kommer helskinnade fram. Vi stiger i en flatbottnad båt, som med tidvattnets hjälp för oss längs Caroni river ut i träsket vid flodens delta.



Vi färdas genom kanaler kantade av mangrove. Uppe i träden finns termitbon, och på lerbankarna står små krabbor och vinkar åt oss med sina klor. Snart når vi fram till fåglarna. Först ser vi blåhägrar och olika arter av vita hägrar, som går och plockar i sig mat på träsket. Vid femtiden på eftermiddagen bänkar vi oss framför några små öar av mangrove, som är den röda ibisens sovplats. På ett givet klockslag kommer stora flockar av de röda fåglarna inflygande. Kamerorna åker fram, och så länge ljuset räcker knäpps det febrilt. Till slut ser de gröna öarna ut som äppelträd fulla med mogna röda äpplen. En verkligt underbar vy! På hemvägen genom träsket följs vi av tusentals fladdermöss och vampyrer, som ljudlöst ger sig ut på jakt i skymningen.



Nästa dag börjar med regn. Häftiga skurar drar förbi. Men det är ett vänligt regn. Det gör inget att man blir våt. Dropparna är ljumma och man känner sig behagligt uppriskad efter skuren. Denna dag är som gjord för ett besök i regnskogen. På vägen dit passerar vi sockerrörsfält och i bakgrunden syns stora eldsvådor, som vittnar om att man där bränner sockerrörsfälten efter skörden.

Vägen till regnskogen går genom Arima (ett indianskt ord för vatten). Det är en pytteliten, gyttig stad som är den tredje staden av betydelse på Trinidad.

Snart kommer vi till regnskogen, och där förvandlas vägen till en stig med halvmeterdjupa hål. Den redan förut så misshandlade bilen gnäller och jämrar sig och en lukt av bränt gummi tränger in i kupen. Ska den hålla? Jo, med nöd och näppe gör den det som tur är. Det skulle inte vara så trevligt att få motorstopp mit i skogen bland boormar, malariamoskiter och bergskrabbor.

Snart kommer vi fram till en kakao-plantering mitt i skogen. Kakaofrukterna hänger som blålila ägg på träden. Vi ser dessutom mangoträd, brödfrukträd, bananpalmer och, icke att förglömma, orkideer och andra underbara blommor. Målet är ett gammalt "kräkslott", där fågelforskare från hela världen samlas för att filma kolibrin. På en altan har man gillrat upp matskålar fyllda med röd nektar åt de små fåglarna, och där kan man studera dem, när de suger upp nektaren med sina långa näbbar. Förutom kolibri finns bananaquit, en liten gul och svart pippi som motsvarar vår gräsparv i antal, och andra färggranna fåglar av alla de slag.



Jan Lindblad matar kolibris.

Skymningen kommer snabbt och vi måste vända, innan det blir mörkt, för det är inte lockande att köra i mörkret tillbaka.

Fredagen och lördagen gör vi egna utflykter, då Jan måste fotografera till sin bok. Vi ger oss alltså ut på upptäcksfärd i Port of Spain. Staden är inte stor. Det finns knappast några höghus. Affärgatan består av ett gytter av småbutiker, och från restauranger stiger alla slags dofter upp. Allt från curry till odefinierbara lukt-sensationer. Staden är inte speciellt ren. I gathörnen ligger stora skräphögar, och matdofterna blandas med avfallsdofterna. Sverige är långt härifrån.

Vi shoppar calyposkivor och andra typiska souvenirer. Trinidads botaniska trädgård och Zoo tillhör sevärdheterna. Där finns öns alla vilda djur inom lås och bom.

Därmed är vistelsen på Trinidad slut.

Söndagen skall användas till att åka till Tobago. Resan dit sker med inrikesflygbolaget Arawak Airlines. Bolaget äger en blå och gul-målade Lockheed Electra, och med stor ansträngning lyckas den få luft under vingarna. Resan till Tobago tar 20 minuter och på Tobagos Internationel Airport (bestående av ett litet skjul längst ut på sydudden av ön) möter Bibbi Langer oss. Vårt hotell ligger 5 minuters väg från flygplatsen, och vi är snart installerade där.

Nu följer en vecka av lugn och avkoppling. Vi badar på kritvita sandstränder, kantade med kokospalmer. Vi dyker på ett korallrev och tittar på blå papegojfishar och andra färggranna havsdjur, medan hajar och barracudor gör sina inspektionsrundor utanför revet.

Det är inte värt att förirra sig alltför långt från båten.

Vi äter av tropikernas frukter och fiskar och avslutar kvällarna med en planter's punch, en drink bestående av rom och en massa annat gott, vilket gör att man under silvermånens sken dansar calypso och samba som en inföding. Att Robinson Kruse hade svårt att slita sig från Tobago, det kan man mer än väl förstå. Närmare paradiset kan man nog inte komma.

Vi besöker även Mr Smith, en engelsman som har till hobby att varje eftermiddag mata vilda fåglar i sitt hus. Dit



kommer cockricos, ett slags hönsfågel med hemsk röst, kolibris, mott-mott, som har en halvmeter lång stjärt, och många andra arter.

Scarborough, Tobagos huvudstad, får också ett besök, men smutsigare och rörigare stad får man leta efter. Vi tar oss även till världens i särklass vackraste golfbana, Mt Irvin. Den ligger skyddad inne i en vik omgiven av kokospalmer.

Ett försök att få med sig en kokosnöt hem håller på att ta en ände med förskräckelse. En taxichaufför erbjuder sig att ordna fram några. Då alla kokospalmer är privat egendom räknas det som stöld att ta en nöt, och han blir ertappad när han förser sig med dem. Men ägaren är förstående, då han får reda på att det är några svenska turister som skall ha dem.

Tyvärr har ju alla semestrar ett slut och avresedagen närmar sig med rask takt. Vi packar och försöker klämma ner allt i resväskorna som är i det närmaste klotrunda av alla souvenirer. Övervikt kan inte undvikas. Då vi väntar på det blå-gula Arawakplanet kommer besvikelsen. Det har gått sönder, och man har i all hast fått rekvirera ett ännu äldre plan från Sydamerika. Detta plan använder hela startbanan och kanske lite till för att kunna lyfta. Då är även den mest flygvane en aning skakis. Men allt går bra, och vi sitter snart tryggt i Odd Vikings bekväma stolar för att åter ta skuttet över Atlanten. Slutet gott, allting gott. Återstår bara ljuva drömmar och ett hopp om att få återvänta till paradiset någon gång.

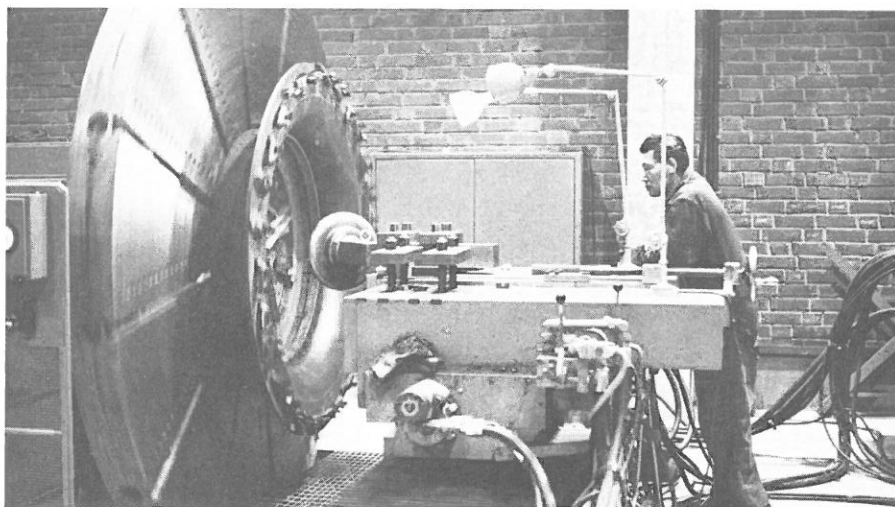
Evald Johansson

Ny trycksvarv.

I samband med att nya B-verkstaden togs i bruk installerades en ny trycksvarv.

Patronskivan på trycksvarven har en diameter på 3 m och drivs av en kraftströmmotor med en driveffekt på 60 Hk. Supportenheten är hydrauliskt driven och har en driveffekt av 50 Hk. Tryckkraften ligger på 20 ton och den här nya metoden med tryckning mot rulle kommer bl a att innebära minskade kostnader för tryckpatroner.

Som ett kuriosum kan nämnas att den föregående trycksvarven varit med ända sedan 1901.



Josef Börssök vid den nya trycksvarven

dagens skyddsruta

Mätning av ozonhalten vid svetsning i B-verkstaden.

Luftföroreningar vid svetsning är ett gammalt välbekant problem. Framför allt är de märkbara vid användande av belagda elektroder, då svetsröken ofta lägrar sig i täta moln runt arbetsplatsen och i lokalen. I och med införandet av gasbågsvetsningen eller som metoden i dagligt tal brukar kallas, skyddsgas-svetsningen, försvann röken praktiskt taget helt.

Men fortfarande uppgav svetsarna att de kände vissa olägenheter av arbetet, kanske i viss mån förändrade sådana. Under de senaste veckorna har vissa mätningar utförts med syfte att klarlägga vilka luftföroreningar som bildas, hur dessa påverkar operatören, hur skadliga de är och som en följd av mätningarna hoppas man kunna vidta åtgärder för att eliminera besvären. Det har hittills visat sig att det mest påtagliga obehaget vållas av ozon.

En vanlig syremolekyl består av två syreatomer (kemisk beteckning O_2). Genom påverkan av ultraviolett strålning upptar denna syremolekyl ytterligare en syreatom och bildar då ozon (kemisk beteckning O_3).

På den minimala rökutvecklingen vid gasbågsvetsning får den ultravioletta strålningen mycket större spelrum, vilket gör att ozonbildningen tilltar.

Vid bedömning av skadligheten använder man sig av begreppet "hygieniskt gränsvärde". Ett sådant värde uttrycker den mängd man kan uppta av ett ämne i genomsnitt under en 8-timmars arbetsdag under ett helt arbetsliv. Värdet uttryckes i mg/m^3 luft eller ppm (part per million) alltså i milliondelar av luften.

För ozon gäller gränsvärdet 0,1 ppm. Provtagningarna har visat att intaget (expositionen) under den tid svetsbågen "brinner" kan överstiga gränsvärdet ganska kraftigt. Ozon sönderdelas emellertid mycket snabbt och några sekunder efter avslutad svetsning är värdet

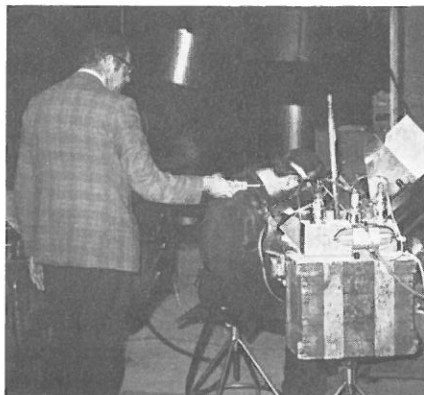
ner i noll. Expositionen är alltså i hög grad beroende på hur stor del av arbetstiden som är effektiv svetstid.

Ozonförekomsten är störst vid svetsning av aluminium, där genomsnittsvärdena under proven ligger mellan 0,2 – 0,3 ppm. I rostfritt material uppvisar proven värdet 0,1 ppm och i svartplåt ca 0,05 ppm.

Övriga uppmätta luftföroreningar är nitroxa gaser (kväveoxider), fosgen, koloxid och saltsyra. I samtliga fall ligger värdena på knappt hälften av hygieniska gränsvärdet.

Nästa steg i arbetet är att försöka eliminera i första hand ozonet. Detta är emellertid inte så lätt, eftersom ozonbildningen börjar först på några decimeters avstånd från den brinnande svetsbågen. Olika ideer finnes för att åstadkomma den önskade eliminationen, men när detta skrivs har inga försök ännu gjorts. I nästa nummer av Dakapo kan troligen en redogörelse lämnas för hur lösningen ser ut.

Aluminiumsvetsning förekommer relativt sällan. I huvudsak är det fläkthjul som tillverkas i B-verkstaden och det är ett par människor som utsättes för ozonbesvären. Kanske kan de slippa dessa redan när detta läses.



Åke Nilsson mäter ozonhalten när Bernt Mattsson svetsar.

Dakapo gratulerar

Pension

Martin Hörz 26.6

50 år

Gunnar Modh 19.5

Sture Eriksson 26.5



A la carte

I samband med att matsedeln senast reviderades fick man också möjlighet att beställa en a la carte – rätt om inte den aktuella maträtten passar. En sådan beställning ska göras dagen innan och de rätter man har att välja mellan är:

Wienerschnitzel	6:50
Biffstek med lök	8:00
Biff special	7:00
Lövbiff med lök	7:25
Fläskkarre	6:50
Rostbiff med potatissallad	8:50
Kall grönsaksrätt med skinka	6:25
Kalvfärs medaljong	6:75
Jägarbiff champinjon sås	6:25
Fläsknoisett champinjon sås	7:00

Vill man ha bröd, smör och mjölk till maten får man betala extra för det.

Mjölk 0:75, Smör 0,35, Franska 0:50, Hårt bröd 0:10 och Limpa 0:25.



Bahcokamraterna informerar

Bland planerade aktiviteter för 1974 kan följande nämnas.

- Söndagen den 30 juni blir det en familjedag i stil med den man hade förra året.
- Kräftskiva någon av dagarna 23 eller 24 augusti.
- Luciafest den 14 december.

Närmare information om de olika arrangemangen ges senare.

Bokslut 1973

För en tid sedan offentliggjordes Bahco-koncernens bokslut för 1973. Dakapo

ger här, på ett som vi hoppas lättförståeligt sätt, en sifferbild av verksamheten.

Resultatberäkning	Belopp i milj kr	
	1973	1972
Vi sålde produkter och anläggningar för	490,4	440,3
För tillverkning och försäljning av produkter och anläggningar åtgick material, löner och andra tjänster för	443,4	404,7
vilket gav ett bruttoöverskott på	47,0	35,6
Härav åtgår för att täcka värdeminskning på maskiner, inventarier och fastigheter samt skillnaden mellan räntekostnader och ränteintäkter	13,7	13,0
Detta resultat belastades med "onormala" kostnader	0,5	0,5
Härefter erhållen vinst	32,8	22,1
har minskat genom avsättningar dels till vår varulagerreserv ¹⁾	16,9	9,6
dels till fonder ²⁾ , skatter och övriga reserver	9,8	7,3
Därefter återstår nettovinsten som alltså blev	6,1	5,2

Försäljningen och bruttoöverskottet fördelade sig på de i koncernen ingående företagen enligt nedanstående tabell:

	Omsättning (mkr)		Rörelseresultat (mkr)	
	1973	1972	1973	1972
Bahco Ventilation ³⁾	305,9	277,8	17,3	18,2
Bahco Verktyg ³⁾	83,8	79,6	16,8	14,2
Mecman ³⁾	86,6	72,7	15,6	5,0
Bahco Sudamericana ⁴⁾	14,1	10,2	2,7	3,2
Avgår för koncernen gemensamma kostnader			- 5,4	- 5,0
Summa	490,4	440,3	47,0	35,6

1) möjlighet finns att nedvärdera lagret till 40% av det verkliga värdet. Det betyder att 60% av varulagret inte behöver tas upp som tillgång i företaget och alltså kan ligga som en reserv.

2) somliga avsättningar till fonder göres enligt lag, andra frivilligt. Fonderna är i vilket fall som helst tillgångar för företaget.

3) jämte underställda utländska dotterbolag

4) direkt underställt koncernledningen

sport och motion

Årsmöte med årsfest.

Fredagen den 29 mars höll Bahco Ventilations IF sitt årsmöte, följt av den traditionsenliga årsfesten. Årsmötet gav till resultat omval över hela linjen och styrelsen består även fortsättningsvis av: L-E Löfgren ordf, Bruno Johansson kassör, R Stenholm sekr, L Nordström v. ordf och S-O Lantz v. sekr.

Sektioner

Bordtennis	Roland Hellström Stefan Winterlöv Roland Säfström Henry Dahlgren (aktiva sekt)
Bowling	Carl-Rune Helfridsson Allan Andersson Jan-Åke Eriksson
Bridge	Roland Axelsson Helge Nordström
Brännboll	Anders Rongelid
Curling	Ove Eriksson Roland Stenholm Björn Juhlin
Fotboll	Sten Björkenstam Börje Andersson Italo Bedrina S-O Engdahl Lennart Norling
Golf	Bertil Danielsson
Gymnastik	Vakant
Handboll	Leif Haag
Korfhockey	Bernt Andersson Sten Björkenstam
Minigolf	Lennart Södergran
Rodd	Siv Eriksson Stig Eriksson Yngve Nyberg Hans Aleblad
Schack	Vakant
Segelflyg	Pär Hammarström
Skidor och orientering	Lars Görl Arne Persson Kjell Persson
Skytte, gevär	Evald Johansson
Skytte, pistol	Ernst Ekrot
Tennis	Sture Nyckel

Från verksamhetsberättelsen kan nämnas att aktiviteterna ökat och omfattar ett 20-tal olika sektioner. En mycket glädjande tendens är den ökande verksamheten ute i landet där främst Göte-

borgs-, Malmö- och Sundsvallsdistrikten fått med montörerna i olika aktiviteter. Göteborgs- och Malmödistrikten var representerade vid årsfesten – något som glädde styrelsen i hög grad.



Glada Bahco if:are på årsfesten från vänster Lars Hansson, Lennart Prevander och Bo Christoffersson.



Från vänster Jan-Erik Beckman och Roman Halzuk.

Bahcoiter i Vasaloppet.

Vasaloppet gick av stapeln första söndagen i mars.

I skuggan av segrande Matti Kuosko stakade Lars Eriksson i mål som bäste bahcoit (som vanligt). Placeringarna för dem från Bahco Ventilation som fullföljde loppet blev:

Plac.		Tid
569	Lars Eriksson, Verktygsavst	6.10.28
1403	Kjell Persson, Prod.tekn.avd	6.44.56
3376	Alf Andersson, Borlänge	7.51.46
3429	Daniel Wiklund, Örebro	7.53.39
3751	Ingemar Tranelid, Ind.avd	8.04.42
4153	Gunnar Andersson, Inst.avd	8.18.48
4877	Göran Hillstedt, Ind.avd	8.44.31

OBS! Viktigt meddelande.

För alla intresserade skidåkare vill vi meddela att idrottsföreningen inköpt fyra par rullskidor. Tag kontakt med Lars Görl, l-tel 240, om ni vill låna dem.

Pekka tog hem slutsegern i bordtennis VM.

VM i bordtennis (=ventilationsmästerskapen), som drog 13 deltagande tremannalag, är nu avgjorda. Uppdelade på två grupper spelade lagen »alla mot alla». Division 1, den bättre serien, vanns av lag Pekka med Pekka Andersson, Gert Taxen och tre avbytare, Ulf Jaensson, Ola Södergran och Gunnar Winkvist som spelade varsin match i laget. I division 2 stod lag TÅJ med Thomas Odeheim, Åke Sundby och Jan Walli som segrare. Uppflyttning till division 1 väntar nästa år.

Hamnverken har haft sin egen grupp med sex lag, som spelat dubbelserie. Lag E segrade med Ronnie Wallebring, J-O Rapp och Roland Säfström.

Slutställningen i de olika grupperna blev:

Div I					
Pekka	5	4	1	0	29-11 9
U-I	5	4	0	1	25-15 8
Rep	5	2	2	1	24-17 6
Personal	5	2	1	2	21-21 5
FUM	5	1	0	4	12-27 2
E	5	0	0	5	10-30 0

Div II					
TÅJ	6	5	1	0	35-13 11
Inköp	6	4	2	0	34-15 10
Rep II	6	3	1	2	29-33 7
R	6	3	0	3	24-26 6
U III	6	2	1	3	21-29 5
U II	6	1	1	4	20-31 3
Standard	6	0	0	6	10-36 0

Hamnverken					
Lag E Wallebring	10	8	2	0	58-33 18
Lag A Sedwall	10	3	5	2	50-46 11
Lag C Sundgren	10	3	4	3	48-48 10
Lag B Karlsson	10	2	5	3	47-51 9
Lag D Lindkvist	10	2	3	5	42-49 7
Lag F Andersson	10	1	3	6	37-55 5



2/3 delar av det segrande laget Pekka. Pekka Andersson (t.v) och Gert Taxen.

Facit av bordtennissäsongen 1973-74.

Nu är det dags att summera bordtennissäsongen 1973-74. För Bahco Ventilation IF har det varit den mest framgångsrika någonsin.

Det ungdomliga A-laget räddade sensationellt nytt kontrakt i div III med en femteplats i serien.

Alla övriga lag vann sina serier. Så här såg toppen på de uppländska reservlagsserierna ut efter fullbordat spel:

Reservlagsserien Elit

Bahco IF B	12	10	2	0	70-24 22
Rimbo IF B	12	9	2	1	68-27 20

Klass I Västra

Bahco IF C	14	14	0	0	84- 9 28
Uppsala Östra BK C	14	11	0	3	70-25 22

Reservlagsserien klass II sydvästra

Bahco IF D	6	6	0	0	36-14 12
Vallby BoIF B	6	2	2	2	27-28 6

Uppländska pojkserien, västra

Bahco IF	10	9	0	1	57-18 18
Österunda	10	8	1	1	57-19 17

Av individuella prestationer är Jan Petterssons tredjeplacering i 70iaden den

bästa. Jan bevisade därmed att han är en av landets allra bästa pojkspelare.

Peter Walterssons seger i junior-DM är också värd att notera. Det var klubbens första individuella DM-tecken genom tiderna.

Segrare i klubbmästerskapen 1974:

Herrseniorer:	Jan Pettersson
Herrjuniorer:	Jan Pettersson
Pojkar A:	Jan Pettersson
Pojkar B:	Tony Alexandersson
Pojkar C:	Sonny Johansson
Flickor C:	Katarina Hellström
Dubbel:	Göran Dahlgren/Christer Wallin

Golf i Enköping.

Golf är en folksport på frammarsch. Alla behöver vi motion och golfen ger oss precis den mängd motion vi så väl behöver. Man kan spela golf i Skåne året runt om vintrarna artar sig som de två senaste och i mellansverige åtminstone fem månader: maj - september.

Nu har golfen kommit till Enköping. För tre och ett halvt år sedan bildades Enköpings Golfklubb med två Bahcoanställda som initiativtagare. Hos Bertil Danielsson på Pepparrotsgatan 1 hölls det första sammanträdet. Då fanns ingen mark för en golfbana utan den interimstyrelse som då bildades hade som största och enda uppgift att skaffa fram lämplig mark så nära staden som möjligt.

Ett år efter starten hade golfklubben funnit ett lämpligt område som efter ytterligare ett års diskussioner mellan inblandade parter antligen kunde kontrakteras på 35 år. Under 1973 så byggdes golfbanan. Till i år har bara sådden av en fair-way, samtliga utslagsplatser och greener sparats. Enköpings golfbana som i första skedet får 9 hål kommer att kosta ca 360.000 kr. Det blir medlemmarna som kommer att få betala banan. Emellertid har ett större AMS-bidrag utgått och klubben hoppas på näringslivets stöd i olika former, eftersom kommunen inte anser sig kunna ge bidrag. I stället betalar Enköpings Golfklubb vanligt indexreglerat jordbruksarrende för den upplåtta marken.

I sinom tid byggs banan ut till 18 hål och ett klubbhus finns också i planerna. Men innan dess skall förstas medlemsantalet minst fördubblas. Per 1973. 12.31 hade EnGK 100 seniorermedlemmar och 40 juniorer. I slutet på säsongen 1974 räknar man med 200 medlemmar. Det är en storartad utveckling i en landsortsklubb.

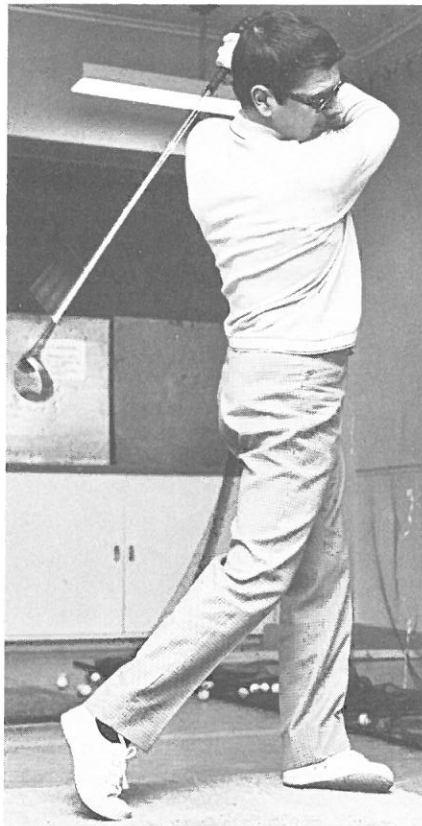
Många människor är avvaktande till golfen. Klubbledningen tar situationen lugnt. Alla sporter har varit s k överklassporter, men golfen kommer att bli den sport som snabbast blir en allemanssport. Alla nya och gamla, såväl aktiva som före detta bollspelare har i golfen en fin möjlighet att idka bollidrott långt upp i pensionsåldern.

Redan i sommar blir det spel på Enköpings golfbana. För att väcka intresset ytterligare arrangerades den 12 maj (alt den 19 maj) en stor informationsdag. Utomhusträning på den nya golfbanans driving range pågår alla måndagar, torsdagar och söndagar. På vardagarna börjar man kl 1800 och på söndagarna kl 0900. Juniorerna – till och med 21 år – har speciell träningstid på tisdagarna.

Eftersom det är svårt att förutse hur många Bahcoiter som kommer till golfträningen har inte en särskild dag avsatts för Bahco. Alla är välkomna på de vanliga träningstiderna och bör givetvis kontakta Bahcorepresentanterna i EnGK:s styrelse: Bo Ceder (sekr), Bertil Danielsson (ordf) och Magnus Nilsson (kassör) för sin fortsatta golfkarriär.

Det är billigt att spela golf. Timpriset ligger mellan två och tre kronor. För medlemsavgifterna får man spela så mycket man vill på den egna banan. Spel på andra golfbanor kan göras mot speciella greenfee.

I Enköpings Golfklubb kostar det 1974 för senior 150 kr, äkta makar 225 kr och junior 40 kr. För att bli medlem fordras att man tecknar tre respektive fyra reverser a 1000 kr och betalar en avdragsgill ränta på 8% två gånger om året.



Bertil Danielsson i träningstagen.

Hur detta går till i detalj är det bäst att fråga kontaktmännen om.

Vem som helst har alltså råd att spela golf. På övningsfältet får man låna klubbor och hyra bollar. Sedan köper

man två klubbor och en putter och känner sig för. I årets sista tävling får exempelvis ingen ha mer än tre klubbor med sig ut på banan.

En informationsbroschyr om golf i Enköping med presentation bl a har gått ut till alla hushåll i Enköping och Bålsta. Intresserade på Bahco Ventilation utanför detta område kan rekvirera den från Bo Ceder, avd I.

När Enköpings golfbana har fått ett år på nacken avser golfsektionen i Bahco Ventilation IF att arrangera Bahco-mästerskap i golf. Just nu är vi inte så många som spelar, men om några år skall vi nog räkna med ca 50 startande i Bahco-mästerskapet.

Det finns många frågor kring golfen. Som icke-utövare står man lite främmande och avvaktande inför sporten. Bara ett litet initiativ genom att åka upp till ett träningstillfälle och se, fråga och slå några bollar skingrar lätt den eventuella mystiken. Det enda du kommer att vara ledsen över är att du inte började spela golf tidigare. Så gör slag i saken nu. Åk Fannagatan förbi Bahco Verktyg upp till Lingogatan och fortsätt ut mellan husen åt höger. Där kan du parkera cykeln eller bilen. Tala om att du har kommit. Vi är flera som tar hand om dig och visar hur du skall göra. Golfsektionen

Barbro och Pekka bowlade bäst.

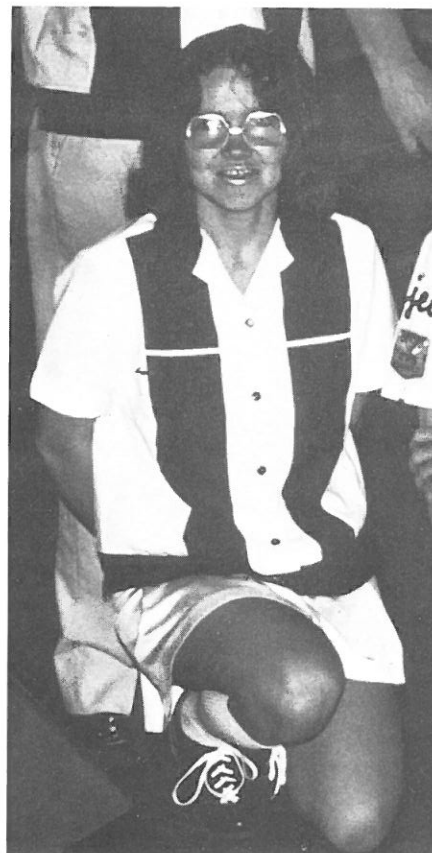
Bahcos bowlingentusiaster sökte sig i år till Åland för att hålla klubbmästerskap. Ett 40-tal damer och herrar kämpade om de åtråvärda mästerskapen. Slutligen stod Barbro Boman och Pekka Andersson som segrare. Favoriten och fjolårsvinnaren bland herrarna Kjell Löfgren lyckades alltså inte upprepa förra årets vinst.

Resultat damer: 1) Barbro Boman, 2) Gun Hohansson, 3) Kerstin Johansson.

Resultat herrar: 1) Pekka Andersson, 2) Stig Kula Zetterberg, 3) Mats Kometen Lindberg, 4) Ragnar Andersson, 5) Kjell Löfgren.

Reseledare var Carl-Rune Helfridsson

Dam 1:an Barbro Boman och herr 2:an Stig Kula Zetterberg. Herr 1:an Pekka Andersson stod bakom kameran.





Tusentals semestertips från Svenska turisttrafikförbundet

Snart semesterdags igen. Långa låta dagar att njuta av antingen solen gasar eller ett ljumt sommarregn friskar upp i skog och mark.

I sommarsverige behöver du aldrig ha tråkigt. Det finns massor av roliga saker att göra när du tröttnar på att bara slappa. Och mycket av det bästa kostar ingenting!

Tusentals tips om vad som är på gång i Sverige i sommar hittar du i Svenska turisttrafikförbundets stora semesterbroschyr "Sverige är fantastiskt", som du får gratis i alla turist- och resebyråer i Sverige efter den 15 maj och i pressbyrån den 21 maj.

Hämta den! Och var med i den lätta tävlingen med många fina priser.



De första dagarna av semestern vill du säkert ta det lite lugnt och gå ner i varv. Komma i ordning i stugan, på campingplatsen eller hos släktingarna, eller var du nu valt att semestra. Slappa av på stranden, bakom metspöt, i båten och bara ha det skönt.

Men efter ett tag börjar du nog längta efter att göra något så att de dyrbara semesterdagarna inte rinner iväg utan att du märker det. Då är det bra att turistbyrån finns. Du känner igen den på den gröna skylten med ett "i" på. På turistbyrån får du information om

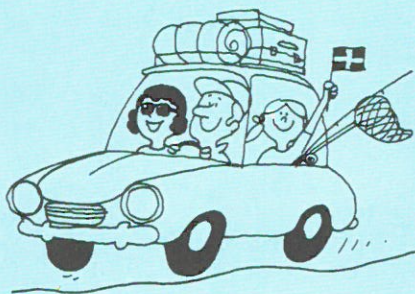
vad som finns att se och göra i trakten, du får broschyrer och turförslag och det kostar ingenting. Behöver du hjälp med att boka rum eller stuga så kostar det några kronor.

Ett annat sätt att få turisttips är att ringa Frida. Det är turistorganisationernas automatiska telefonsvarare. Det finns en frida i varje län och på några större turistorter. Du kan ringa när som helst på dygnet. Telefonnummer hittar du i telefonkatalogen under Frida och i den nya Sverigebroschyren.

Turtips för dig som vill se mer

I år kommer du antagligen att använda bilen med lite mer eftertanke. Bensinpriserna är ju inte vad de har varit. Kanske tar du cykeln till stranden eller till kiosken och spar bilen för längre utfärder.

För att du ska få mesta möjliga valuta för dina bensuspengar har många turistorganisationer gjort i ordning biltursförslag som du får gratis på turistbyrån. Följer du dem kommer du genom fina trakter med många sevärdheter och bra rastställen.



I år är det dags att pumpa däcken på din gamla cykel om du inte har gjort det förut. Eller hyra dig en. Det kostar bara 5-10 kr per dag eller en 50-lapp i veckan. Tursitbyrån kan ge uppgift om uthyrare och lämnar gärna Cykelfrämjandets trevliga cykeltursbroschyrer.



Promenera i din egen takt

Promenera är kul och familjevänlig motion, som passar alla åldrar. Vet du om att det finns härliga vandringsleder lite varstans i Sverige, inte bara i fjälltrakterna? Sörmlandsleden är t ex hela 50 mil lång, men du går bara så mycket du har lust och tid och ork till. Ostkustleden, Bergslagsleden, Gästrikleden, Hälsingeleden – det är inte klokt vad mycket sköna vandringar det finns.

Ta gärna med flora, fågelbok och bärkorg. Du vet aldrig vad du kan träffa på.

På semestern vill man gärna ha det skönt

Unna dig att ha det lite skönt på semestrarna. Koppla av ett par dagar på hotell och känn dig riktigt ompysslad. Tänk att slippa handla mat och diska och bädda och städa någon gång!

Det är billigare än du tror. Kolla de fina förmånerbjudandena som finns listade i Svenska turisttrafikförbundets sommarbroschyr "Sverige är fantastiskt".

Glöm inte att hämta ditt ex i turistbyrån, på resebyrån eller pressbyrån. Trevlig sommar!

